

MONEDE BIZANTINE DESCOPERITE LA NUFĂRU

Gabriel Custurea

Liberalizarea circulației bunurilor mobile cu caracter istorico-arheologic și numismatic după 1990 a dus la îmbogățirea informațiilor de specialitate într-un ritm deosebit de alert. Este și cazul acestei note, care prezintă piese aflate într-o colecție particulară¹.

Cercetările îndelungate de la Nufăru, concretizate în mai multe rapoarte² au adus la lumină o diversitate de materiale arheologice și numismatice, care și-au găsit locul în publicațiile de specialitate³.

Fortificațiile puternice, recent descoperitul debarcader⁴, cantitatea și diversitatea materialului arheologic, cele peste 1.000 monede publicate, relevă adevărata importanța strategică, dar și economică a acestui bastion bizantin ce supraveghea Delta Dunării. Așezarea de aici – de aceeași importanță cu celelalte, de la Silistra, Păcuiului lui Soare, Dinogetia și Isaccea – se constituie într-un centru de difuzare a modelului socio-economic și cultural bizantin în provincia danubiano-ponctică, pe tot parcursul secolului al XI-lea și chiar în cel următor⁵.

Prezentăm în continuare un număr de 62 monede bizantine, ce vor completa cu siguranță informațiile numismatice asupra așezării de aici.

CATALOG⁶

Vasile II – Constantin VIII

DOW III, 2, p. 654, cl. A₂, car. 9 (48)
1. AE ↓ 15,37 g, 34 mm, dublă frapă Rv.

DOW III, 2, p. 659, cl. A₃, var. 24.
2. AE ↓ 10,71 g, 27 mm
3. AE ↓ 9,80 g, 25 mm

DOW III, 2, p. 663, cl. A₂, var. 31.
4. AE ↓ 16,61 g, 34,5 x 32,5 mm

DOW III, 2, p. 665, cl. A₃, var. 39.
5. AE ↓ 10,45 g, 28 x 27,5 mm
6. AE ↓ 9,01 g, 25 mm

DOW III, 2, p. 667, cl. A₃, var. 40a.
7. AE ↓ 7,20 g, 26 x 23,5 mm, ruptă

DOW III, 2, p. 649-675, cl. A₂- A₃
8. AE ↓ 12,26 g, 31 x 30 mm

Roman III

DOW III, 2, p. 676, cl. B.
9. AE ↓ 10,86 g, 29 x 28 mm
10. AE ↓ 10,20 g, 28 mm
11. AE ↓ 9,50 g, 29 mm

¹ Mulțumim și pe această cale d-lui M. Voitinovici, care a avut bunăvoința de a ne permite studiul acestor piese.

² Pentru istoricul cercetării în zona Nufăru, vezi mai nou Mănușu-Adameșteanu 2001A, 60 – 63, cu bibliografia la zi.

³ Pentru descoperirile numismatice, vezi Custurea 2000, 146- 147 și Mănușu-Adameșteanu 2001B, 668- 672.

⁴ Damian, Andonie, Vasile 2000, 94.

⁵ Custurea 2000, 130; Mănușu-Adameșteanu 2001A, 63.

⁶ Pentru identificarea pieselor s-au folosit determinatoarele: Grierson 1973; Hendy 1969. S-a utilizat cronologia adoptată de Thompson 1954.

12. AE ↓ 9,42 g, 29,5 mm
 13. AE ↓ 8,98 g, 31 mm
 14. AE ↓ 8,79 g, 28 x 25 mm

Mihail IV

- DOW III, 2, p. 681, cl. C.
 15. AE ↓ 10,25 g, 31 mm.
 16. AE ↓ 9,86 g, 30 x 27 mm, surfrapare pe cl. B,
 Rv. / Rv.
 17. AE ↓ 9,66 g, 27,5 x 26,5 mm, dublă frapă Rv.
 18. AE ↓ 9,50 g, 27 mm.
 19. AE ↓ 9,36 g, 26 mm.
 20. AE ↓ 9,30 g, 28 x 26,5 mm.
 21. AE ↓ 9,11 g, 29 mm.
 22. AE ↓ 9,06 g, 30 x 27,5 mm.
 23. AE ↓ 8,96 g, 28,5 x 26 mm.
 24. AE ↓ 8,57 g, 30 x 28,5 mm, surfrapare pe cl. B.
 25. AE ↓ 8,40 g, 28 x 26 mm.
 26. AE ↓ 8,15 g, 29 mm.
 27. AE ↓ 7,83 g, 27 x 23 mm, tăiată.
 28. AE ↓ 7,18 g, 27 mm.
 29. AE ↓ 6,40 g, 28 mm.

Constantin IX

- DOW III, 2, p. 685, cl. D.
 30. AE ↓ 11,13 g, 31 x 28 mm.
 31. AE ↓ 10,68 g, 31 x 25,5 mm.
 32. AE ↓ 9,55 g, 28 x 25 mm.
 33. AE ↓ 9,28 g, 27,5 mm.
 34. AE ↓ 9,05 g, 30 mm.
 35. AE ↓ 9,00 g, 28,5 mm.
 36. AE ↓ 8,60 g, 27,5 x 25,5 mm.
 37. AE ↓ 8,00 g, 29 mm.
 38. AE ↓ 7,75 g, 31 x 27 mm, surfrapare pe cl. A,
 Rv. / Av.
 39. AE ↓ 7,46 g, 29,5 x 28 mm.
 40. AE ↓ 7,10 g, 25 x 27,5 mm, dublă frapă Rv.
 41. AE ↓ 7,00 g, 30,5 x 29,5 mm, surfrapare Av. /
 Rv.
 42. AE ↓ 7,00 g, 31 x 29 mm.
 43. AE ↓ 6,53 g, 31 x 28 mm, perforată.
 44. AE ↓ 5,84 g, 30 x 28,5 mm, surfrapare pe cl. C.
 45. AE ↓ 4,97 g, 30 x 27 mm, ruptă, surfrapare pe
 cl. C.
 46. AE ↓ 4,44 g, 25 x 23 mm, tăiată.

Constantin X

- DOW III, 2, p. 774, cl. I
 47. AE ↓ 10,42 g, 28 x 27 mm.
 48. AE ↓ 7,10 g, 27,5 x 23 mm, tăiată
 49. AE ↓ 5,52 g, 29 mm, surfrapare pe cl. D,
 Rv./Rv.
 50. AE ↓ 8,38 g, 28 x 27 mm, perforată

DOW III, 2, p. 688, cl. E

51. AE ↓ 8,05 g, 26,5 mm.
 52. AE ↓ 6,82 g, 28,5 x 26 mm.
 53. AE ↓ 5,16 g, 27 x 24 mm.

Roman IV

DOW III, 2, p. 796

54. AE ↓ 6,41 g, 25 mm.
 55. AE ↓ 6,28 g, 28 mm, surfrapare pe cl. 1, Av./Rv.

Mihail VII

DOW III, p. 818

56. AE ↓ 5,72 g, 26 mm.

DOW III, 2, p.694, cl. H.

57. AE ↓ 5,11 g, 25 mm.

Nicefor III

DOW III, 2, p. 696, cl. I.

58. AE ↓ 5,37 g, 25 mm.
 59. AE ↓ 3,70 g, 23 x 21,5 mm, turnată.

Alexius I

DOW III, 2, p. 700, cl. J.

60. AE ↓ 5,10 g, 26 mm, surfrapare pe Roman IV,
 Rv. / Rv.
 61. AE ↓ 5,60 g, 25 mm, surfrapare pe cl. I, Av. /
 Rv.

DOW III, 2, p. 702, cl. K.

62. AE ↓ 5,17 g, 25 mm.
 Hendy, p. 88, pl. 8 / 7, 8.
 63. Tetarteron ⲛ 2, 98 g, 19 mm,
 Thessalonica, I emisiune 1092 /93.
 Hendy, p. 86, pl. 7 /5,6

64. Aspron trachy, ⚬ 3,71 g, 27 mm,
Constantinopol, emisiunea IV

65. Aspron trachy, ⚬ 3,69 g, 28 mm,
Constantinopol, emisiunea IV.

8

12

36

Bibliografie

- Custurea, G. 2000, *Circulația monedei bizantine în Dobrogea (sec. IX-XI)*, Constanța
- Damian, O, Andonie, C., Vasile, M. 2000, *Nufăru, jud. Tulcea*, în CCA, *Campania 1999*, Deva, 67-68, nr. 94.
- Grierson, Ph. 1973 (=DOW III, 2), *Catalogue of the bizantine coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection, III, part 2, Basil I to Nicephorus III (867 – 1081)*, Washington.
- Hendy, M.F. 1969, *Coinage and Money in the Byzantine Empire 1081 – 1261*, Dumbarton Oaks Studies, Londra.
- Mănucu-Adameșteanu 2001A, *Istoria Dobrogei în perioada 969 – 1204. Contribuții arheologice și numismatice*, București.
- Mănucu-Adameșteanu 2001B, *Cronica descoperirilor monetare din județul Tulcea (VII)*, Pontica 33 – 34, 659 – 678.
- Thompson, M. 1954, *The Athenian Agora. II. Coins*, Princeton, New Jersey.

*Byzantinische Münzen in Nufäru aufefundene**Zusammenfassung*

Der Verfasser bespricht eine Anzahl von 62, in Nufäru aufefundene byzantinische Münzen, die sich in einer Privatsammlung befinden. Die Gruppe besteht aus anonymen und gezeichneten Münzen (52 Stücke) der Klassen A-K, die den Kaisern Konstantin der X. – 4 Stücke, Roman der IV. – 2 Stücke, Michael der VII – 1 Stück, Alexius der I. – 3 Stücke zugehören.